

De wijze maagden

*Een verhaal over woorden,
meningen en enkele emoties*

Leonard
Woolf

Vertaald door
**Monique ter Berg
& Jetty Huisman**

Nawoord
Anthony Rudolf

uitgeverij HetMoet

- 1 Begint met woorden in een tuin 7
- 2 De woorden van de dames Garland en Davis 23
- 3 Over kunst en verstand gesproken 43
- 4 Bespiegelingen over een rivier 67
- 5 Opvattingen en emoties in een buitenhuis 97
- 6 Wat Katharine van haar zus vindt 119
- 7 Camilla neemt nog geen besluit 131
- 8 Camilla's mening en Gwens gevoel 139
- 9 Camilla neemt een besluit 169
- 10 Camilla's gedachten 189
- 11 Harry's kijk op het leven 193
- 12 Harry's kijk op het leven vervolgd 219
- 13 Gwen wordt opnieuw emotioneel 235
- 14 Het failliet van woorden en meningen 253
- 15 De overwinning van de rede 259
- 16 De zielenroerselen van Harry en Camilla 269
- 17 Eindigt met woorden 281

Nawoord 293

Prozavertaling van de liedteksten 301

HOOFDSTUK I

Begint met woorden in een tuin

VAN NATURE IS DE MENS geen kuddedier, al is hij daar door beschaving en omstandigheden wel toe gedwongen. Dat valt af te lezen aan de geschiedenis van zijn huisvesting. In het begin woonden man en vrouw in een grot, zoals luipaarden en andere vleesetende dieren, wild en op afstand van hun medemens; of ze groeven een hol in de aarde of maakten hoog in de bomen een hut van takken en klimplanten. Het waren nog steeds afzonderlijke grotten, holen en hutten. Later gingen de mensen in dorpen samenleven, maar ook daar bouwde iedere man zijn eigen hut. Op het platteland, in dorpen en in het Verre Oosten zelfs in steden worden huizen nog steeds zo gebouwd: ze zijn allemaal anders, ze verschillen van elkaar, de woningen van verschillende mensen.

Maar in onze steden worden de huizen in rijen gebouwd, waar ze lanen, wegen en straten vormen; met de gedeelde tussenmuren strekken de blokken zich uit in lange, gelijkvormige reeksen van rode baksteen, deuren en ramen. De aannemer bouwt geen huizen maar straten, voor verschillende klassen en inkomensgroepen, niet voor individuen, meent hij. Maar daarin vergist hij zich: door de dunne stenen muurtjes en de omgangsvormen worden de effectenmakelaars, de advocaten, de kooplieden, de rijken en de armen even doeltreffend in gezinnen verdeeld als hun primitieve voorouders dat door het wilde oerwoud werden. Ingegeven door hun naakte, zwakke lichaam en hun schranderheid dromden ze samen in de blokken met

herenhuizen, in de knusse woningen aan de lanen en in de doorsnee straten. Maar achter die lange façades van baksteen, raam, gevel en voordeur, en onder de dunne uniforme kleding van klasse of beroep, blijft ieder een monogaam en solitair dier, op mysterieuze wijze zichzelf in gedachten en gevoelens en, net als toen zijn vrouw tot hem kwam in zijn grot, op zijn hoede voor rivalen in de liefde, dominee en gouden ring ten spijt, om zijn bezit te worden, hem te bezitten en hem kinderen te schenken in het grote koperen bed.

Intellectuelen die in Londen zelf wonen en af en toe een ommetje door de buitenwijken maken zien dit allemaal niet; de aannemer misleidt hen met zijn bakstenen, gevels en stucwerk. Ze rillen wanneer ze de rijen rode paddenstoelen zien die in de oude tuinderijen en boomgaarden uit de grond schieten, allemaal met dezelfde zwierige, vrolijke sierlijkheid van hout en pleisterwerk, en later van halfgesloten jaloezieën en witte vitrages, en dan roepen ze uit: 'O, die villa's van rode baksteen! Allemaal precies hetzelfde, net als de bewoners!'

Maar ze vergissen zich, zoals de aannemer zich vergiste. Deze advocaten en 'mensen die iets in de grote stad betekenen' zijn alleen vanbuiten hetzelfde, alleen met het dunne korstje dat zich door de beschaving over het vuur van hun oerdrift heeft gevormd. 's Zomers dragen ze allemaal dezelfde strohoeden en mousseline jurken, 's winters bolhoeden en jurken van donkere stof; ze hebben dezelfde gedachten en denken op dezelfde manier omdat ze er maar moeilijk hoogte van krijgen hoe deze vreemde wereld waarin ze ronddwalen werkt, vandaar dat ze nederig en dankbaar aanvaarden wat hun wordt aangereikt. Daarom nemen ze hun intrek in de gepleisterde villa's van de aannemer, want het pleisterwerk, de rode baksteen, de houten

gevels en het tere roze van de amandelbloesem die gedurende een kleine week bij elk derde huis de lente in de voortuin brengt, betekenen voor hen comfort en knusheid. Dat is hun verteld en daarom geloven ze het; in die zin klopt het dat ze allemaal hetzelfde zijn. Maar onder het geschilderde pleisterlaagje van strohoeden en overtuigingen brandt het vuur van eigenheid bij elk vanbinnen en leven er gevoelens die ze van niemand hebben meegekregen.

Die eigenheid, die haar oorsprong vindt in de klimplanten, de hutten en het oerwoud, beangstigt hen enigszins; ze bedekken haar zoveel mogelijk onder hun strohoeden, mantels en christelijkheid, maar zo nu en dan en hier en daar steekt ze op een onbewaakt ogenblik de kop op. Dat zie je aan hun tuinen. Degenen die de Natuur met een hoofdletter N opvatten en die spreken van Pan en Moeder Aarde, zullen beweren dat die eigenheid door de geur van de aarde tevoorschijn wordt geroepen.

In Richstead, waar de aannemer rijen met rode villa's bouwt, schermt hij een parallellogram kale grond af door drie stenen muren van twee meter hoog te bouwen, en dat noemt hij dan een tuin. Op die kale grond staat soms een oude appel- of perenboom, gered uit een gerooide boomgaard. Aanvankelijk zijn alle parallellogrammen gelijk, even identiek als de villa's waaraan ze grenzen. Als de villa's worden gebouwd lijken de eerste sprietjes die uit de grond komen op de eerste baardgroei op de kin van een jongen, wat een armzalige, onverzorgde en trieste aanblik biedt. Maar wanneer de huizen zijn verhuurd worden de parallellogrammen de tuinen van effectenmakelaars en kooplieden. Dan staan de eigenaars op de kale aarde, sommigen graven er zelfs in. Elke tuin krijgt een ander aanzien: er worden gazons en bloemperken aangelegd en er komen pergola's en bogen. In sommige

tuinen mag het onkruid welig tieren, in andere zijn de rozenperken strak geordend. In Richstead heb je trends in hoeden en jasjes, in promenadeconcerten en bridgedrives, maar niet in tuinen want zelfs het onkruid is overal anders.

Op een middag in juni was het warm in de tuin van de Garlands in Richstead. Strikt genomen was mevrouw Garland geen maagd, maar een weduwe met vier ongehuwde dochters en al zo lang weduwe dat je gerust kon zeggen dat ze nagenoeg een tweede maagdelijkheid had bereikt. Ook in de tuin was niets mannelijks te vinden. Op het kort gemaaide vierkante grasperk, dat niet ontsierd werd door kale plekken, stonden twee goudenregens, die als elegante jongedames elk jaar in de vroege lente hun glorieuze gouden lokken lieten neergolven. De eentonigheid van de drie kale muren werd doorbroken door een jasmijnstruik en een perzik die geen vrucht droeg; de smalle bloemperken tussen de muren en de gele kiezelpaden stonden vol maar niet te vol met hoge stokrozen, zonnebloemen, groepjes anjers en viooltjes. Maar de trots van mevrouw Garland en van Ethel, May en Gwen waren de prachtige witte aronskelken en rozen in de ronde en halvemaaanvormige perken die ze na ampele overweging in het 'gazon' hadden uitgespaard. Daar stonden de maagdelijke aronskelken en bloeiden de rozen; het was een echte tuin en als de ramen openstonden dreef de geur van de rozen en de kelken zelfs de eetkamer binnen. Aan het onderhoud van de tuin werd veel aandacht besteed. Elke ochtend voor het ontbijt verwijderden ze de bruine en verwelkte bloemen met een schaar die speciaal voor dat doel aan een spijker in het halletje hing. De meisjes namen deze taak om beurten op zich. Heel St. Catherine's Avenue was jaloers op de tuin; talloze dames hadden al opgemerkt hoe schitterend het was dat dergelijke

bloemen zo dicht bij Londen konden bloeien. Het was dan ook een feit dat mevrouw Garlands rozen helemaal uitkwamen en niet koppig halfgesloten bleven, met gerafelde magenta kroonblaadjes waar honderden kleine groene beestjes loom op elkaar lagen, zoals in de regel bij de rozen in de andere tuinen aan St. Catherine's Avenue het geval was.

Het was nog steeds warm in de tuin, al was het al halfzes. De bijen zoemden tussen de rozen en de windstille lucht was drukkend, waardoor het eerder augustus leek dan juni. Onder de oude pruimenboom die op de rand van het pad met het gazon stond hadden Ethel, May en Gwen de thee gebruikt. Ze zwegen al een tijdje. Gwen zat onderuit in de canvas ligstoel, een roman op haar schoot. Ze nam haar twee oudere zussen op met die vage blik waarmee je geregeld zonder echt iets te zien naar de dingen en mensen, het huis, de meubels en de verbin-tenissen kijkt die je je hele leven al om je heen hebt. Daar was Ethel, die kaarsrecht op de tuinstoel met rechte leuning zat en geconcentreerd aan haar fijne, witte inzetstukje borduurde, en May, die voorover geleund en wijdbeens, met de voeten stevig op de grond en de ellebogen op haar knieën, het andere biblio-theekboek las.

Gwen werd geplaagd door een vaag gevoel van ontevredenheid, iets waar ze de laatste tijd steeds vaker last van had. Ze hoorde zich niet zo te voelen, dat wist ze, en uiteraard zou ze er nooit iemand iets over hebben verteld. Maar het gevoel was er; ze kon haar aandacht niet bij haar boek houden. Opeens ergerde Gwen zich een beetje aan de ingespannen blik in Ethels bleekblauwe ogen, daarna aan haar snoezige samengeknepen lippen en vervolgens aan Mays stevige benen en de plooiën die ze met haar handen in haar wangen duwde terwijl ze zich over

haar roman boog. Gwen gaapte luid en zakte onderuit. Geen van haar zussen verroerde zich. Ze keek naar de zwaluwen die achter elkaar rond de daken schoten; ze stoorde zich aan hun kreten wanneer ze even boven haar hoofd verschenen om dan weer tussen de huizen te verdwijnen en daarna telkens weer op dezelfde plek te verschijnen en weer te verdwijnen. Ze strekte haar benen en gaapte nog eens, nog luider ditmaal.

Ethel keek op van haar borduurwerkje. 'Je laat een flink stuk been zien, lieve,' zei ze met haar zachte stem.

'Veel minder dan May in ieder geval.'

May maakte haar blik los van haar boek en monsterde Gwen zonder te bewegen. Daarna nam ze traag één hand onder haar hoofd weg en voelde aan de zoom van haar rok. Dat stelde haar gerust: haar rok bevond zich maar een centimeter of vijf boven de grond.

'Ik weet niet waar je het over hebt,' zei ze onverstoord. 'Dat is toch niet zo, Ethel?'

'Tja,' mompelde Ethel terwijl ze langzaam een witte draad tussen haar lippen door trok en van Mays kloeke bruine schoenen naar Gwens aanstootgevende been keek. 'Ik begrijp werkelijk niet wat je bedoelt, Gwen. Van May kan ik alleen haar voeten zien, maar jouw been zie ik bijna tot aan... nou ja, bijna tot aan je knie.'

'Ha, ha! Gwen,' zei May, en ze dook weer in haar boek.

'Mijn hemel!' zei Gwen. 'Wat kan het schelen? Mays benen zijn altijd te zien.'

May keek met een frons weer op. 'Wat bedoel je nu weer?'

'Jouw benen zijn eigenlijk altijd zichtbaar, lieve May, ook al is de stof van je rok nog zo stevig. Ze zijn nu eenmaal behoorlijk fors.'

Ethel kwam rustig tussenbeide: ‘Misschien is er nu wel genoeg over benen gezegd. Je schiet niet erg op met dat boek, Gwen. Valt het tegen?’

‘Echt iets voor Gwen!’ bromde May. ‘Iemand hoeft maar iets tegen haar te zeggen en ze richt haar pijlen meteen op een ander.’ Maar ze trok haar voeten onder de stoel en schoof haar rok verder over haar knieën naar beneden.

‘Het heet *Youth and the Prow*. Ik erger me eraan. Het is zo... zo...’

‘O, dat heb ik gelezen,’ zei Ethel. ‘Ik herinner me dat ik het mooi vond; zo knap geschreven, dacht ik. Waarom ergert het je?’

Gwen fronste, ging rechtop zitten en keek May aan. ‘Zeg,’ zei ze, ‘het spijt me dat ik dat over je benen zei, May. Dat was niet waar en heel gemeen van me. Sorry.’

‘Al goed,’ mompelde May zonder van haar boek op te kijken.

‘O, Ethel, erger jij je dan niet af en toe aan dat soort romans? Ze zijn zó knap. Ze gaan over mensen... die me jaloers maken, alsof je leest over mensen die rijk zijn en alles hebben wat hun hartje begeert. Denk je niet vaak dat je precies op de hoofdpersoon lijkt?’

Ethels zevenendertig jaar waren in haar gezicht geëtst, in de lijntjes rond haar bleekblauwe ogen en het web van felrode adertjes. Een nauwelijks waarneembare blos kleurde haar wangen.

‘Vroeger wel, Gwen, maar nu niet meer, denk ik – niet meer zo.’

‘Ik wel. Ik ga ervan uit dat iedereen dat doet. Maar soms ook niet. Dan zie ik in hoe dwaas zoiets is. We lijken in niets op de hoofdfiguren in de boeken – dat zijn superieure wezens. Neem Clare uit dit boek.’

‘Woonde ze niet in Richstead?’

‘Klopt, dat bedoel ik juist. Ze was eenentwintig. Ik ben vierentwintig.’

‘Nou en?’

‘Kijk eens naar wat ze deed en wat haar overkwam. Je kunt je toch niet voorstellen dat Hilda Lynton zoiets overkwam? Denk je eens in: Hilda die een week met een kunstenaar naar Cornwall gaat! Of met hem praat zoals Clare met Stephen, over de zee, de rotsen en de aarde. Kun je je voorstellen dat iemand tegen Hilda zegt dat ze op de zee lijkt, dat “haar koele zuiverheid door de maan tot heldere warmte wordt beroerd”?’

‘Ik begrijp niet goed wat je wil zeggen.’

‘Ik vermoed dat als Hilda dit las, ze zou denken dat ze op Clare leek. Voor mij zou dat al even dwaas zijn. Dat gebeurt nooit in Richstead – niet met mensen zoals wij. Het is bespottelijk.’

‘Maar lieve Gwen, het is een boek. Ik geloof niet dat ik zoiets zou willen meemaken.’

Gwen keek naar Ethel en zag haar lieve, geduldige aard in haar gezicht. Ze glimlachte.

‘Maar hoop je dan nooit eens dat er iets was gebeurd... of liever, zou gebeuren?’

‘Nou,’ zei Ethel opgewekt, ‘er gebeurt nu dus iets. Er zijn nieuwe bewoners op nummer 21 en moeder is er op bezoek.’

‘En ze is al een hele tijd weg,’ zei May, die haar boek dicht sloeg.

‘Ik vraag me af wat voor mensen het zijn,’ zei Gwen. ‘Ik vond Byron er niet als een gentleman uitzien.’

‘Wie is dat?’ vroeg Ethel.

‘De zoon met het omgeslagen boordje. May en ik zagen hem vanmorgen langslipen; we noemen hem Byron.’